

VOERENS BLAEDSJE

België - Belgique
PB 3790
12/3795

nr. 63 — juli, augustus, septemberi 2019

Heem en Natuur Voeren

De Lindeboom

Vanuit het raam van onze woonkamer hadden we een prachtig zicht op een indrukwekkende lindeboom. De lindeboom was geheel volgroeid en had dus zijn karakteristieke ei-achtige vorm. Elk jaar was het weer een genoegen om het uitlopen waar te nemen. De lindeboom, een prachtige sierboom die de mensheid al eeuwen tot liefdevolle beschouwingen geïnspireerd heeft. Er is geen boomsoort die zo vaak in liederen en gedichten voorkomt als de lindeboom. Het is de boom van liefde en van vriendschap.

Onze overbuurman, in wiens tuin de boom stond, roept niet het beeld op van een milieuactivist. Toch had hij al een paar keer gezegd, in antwoord op onze bewondering voor de boom, dat zijn moeder die boom geplant had en dat ze er trots op was. Hij zei dat met nadruk 'hat de mam noch geplant' en herhaalde dat een paar keer. De boom was hem niet om het even. Verleden jaar, in de droge en warme zomer, verloor de lindeboom in augustus zijn bladeren. 'Als dat nog maar goed komt' ging door ons hoofd. In het voorjaar van dit jaar bleek dat het leven de boom verlaten had. Nu staat er een bladloos relict van wat eerder een lindeboom was. Ik sprak onze overbuurman aan en vroeg hem wat er met de boom gebeurd was. 'Hij is dood', zo merkte hij heftig op 'en de twee berken die daar verderop staan ook'. Hij zei weer dat zijn moeder die boom nog geplant had en dat hij het niet kon geloven dat de boom dood was. Fel zei hij dat hij zich de laatste tijd wel eens afvroeg 'wat er met de natuur aan de hand was.' Ik zei hem dat ik dat een heel goede vraag vond en dat meer mensen die vraag stellen. En dat er mensen zijn die het antwoord op die vraag kennen.

Het duurde dit jaar ook erg lang voordat we de zwaluwen weer zagen. Maar de dag waarop ik dit stukje schreef zagen we ze weer. Het moet niet nog erger worden.

Ferdinand Mertens

- 510 De lindeboom
- 511 Fietspadflora
Een kweekprogramma voor vroege meesterpadden
- 512 Minipercelen voor poelen en groeves
- 513 Werkwinkel: de schoolcarrière van Victor Renkens
- 514 Jaarlijkse ledenvergadering Heem en Natuur Voeren
- 515 Kelmis en de Vieille Montagne
De Academie van 's-Gravenvoeren
- 516 Onwillige cantharellen
- 517 Strijd in Slenaken
Zomerwandelingen

Het Voerens Blaedsje is het kwartaalbericht van **Heem en Natuur Voeren**.

Voor € 15,- ben je een jaar lang lid!

Secretariaat: Ferdinand Mertens, Veurs 65, 3790 Sint-Martens-Voeren
secre@heemennatuurvoeren.be

<http://heemennatuurvoeren.be>
IBAN: BE10 7353 5203 4004 BIC: KREDBEBB

Samenstelling en eindredactie: Rik Palmans, Sint-Pieterstraat 7, 3792 Sint-Pieters-Voeren, rik@heemennatuurvoeren.be

Aan dit Blaedsje werkten mee: Joep Buysen, Ferdinand Mertens, Rik Palmans, Rita Plattau, Jos Tuerlinckx, Elza Vandenabeele.

Afgiftekantoor 3790 Voeren, Erkenningsnummer P 303632
Verantwoordelijke uitgever: Rita Plattau, Ketten 13, 3798 's-Gravenvoeren

Fietspadflora

Langs het fietspad tussen Sint-Martens-Voeren en Schoppem heeft zich sinds de aanleg in 2008 een mooie bermflora ontwikkeld. Het eerste jaar bloeiden er overvloedig klaprozen. Die zijn er nu niet meer; het zijn immers typisch planten die gebonden zijn aan een hoge bodemdynamiek: pas omgewoelde aarde, zeg maar. Nu zijn de meest typische bloemen er margriet en jacobskruidkruid. Ook marjolein en boerenwormkruid – vroeger de bloemen voor de *kroetwösj* – verschijnen al hier en daar. Die soorten passen wel in het plaatje van het nu gevoerde beheer van jaarlijks maaien.

Er staan – of beter stonden – ook enkele opvallend hoge planten – meer dan twee meter hoog – die behoren tot de kaardenbolfamilie. Een eerste is de **slipbladkaardenbol** (*Dipsacus laciniatus*). Waar hij precies vandaan komt is

onduidelijk, maar sinds hij eind negentiende eeuw voor de eerste keer in België en Nederland werd waargenomen is hij aan een opmars bezig. Net buiten Schoppem stond er een hele haag van die kaardenbollen. Maar de dag nadat ik de bovenstaande foto had gemaakt, waren ze allemaal weg! Klaarblijkelijk is er iemand op de gemeentelijke groendienst die dacht dat hij te maken had met een soort superdistels.

Rik Palmans

Een wat kleinere 'reus' (op de foto hiernaast) is het **schoepkruid** (*Cephalaria gigantea*), dat wellicht uit een tuin is ontsnapt. De gele bloemhoofdjes doen wat de vorm betreft denken aan knautia (beemdtkroon) en duifkruid, twee inheemse soorten waarmee schoepkruid inderdaad verwant is. Ik ben benieuwd of het zich hier kan handhaven.

Een kweekprogramma voor vroedmeesterpadden

Het gaat niet echt goed met de vroedmeesterpad in Vlaanderen. Er zijn nog slechts vijf populaties bekend, waarvan er zich twee in de Voerstreek bevinden: een eerste in de omgeving van Altenbroek en een tweede in de vallei van de Veurs.

Eerder dit jaar kreeg je via e-mail waarschijnlijk al een oproep om mee te doen aan het inventariseren van wat er van die twee populaties nog over is. We doen dat door de roepende mannetjes te tellen. Die maken inderdaad een typisch geluid: iets tussen een belletje en een fluitje. Vandaar hun lokale naam: *klungskes*.

Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) werkt mee aan een soortenbeschermingsprogramma (SBP) voor de vroedmeesterpad. Het streefdoel voor heel Vlaanderen is: minstens 20 populaties met telkens minstens 200 roepende mannetjes. De kans op overleving van de populaties die we nu nog hebben is kritisch, zelfs indien het leefgebied optimaal zou worden hersteld. Ze zijn klein en te sterk van elkaar geïsoleerd, waardoor de genetische verscheidenheid in die populaties eveneens afneemt. Je krijgt dus steeds meer in-teelt, wat funest kan zijn voor de instandhouding.

Daarom besloot het INBO over te gaan tot een noodplan: hier en daar worden larven (kikkervisjes) weggevangen om er mee

verder te kweken en ze nadien weer uit te zetten in geschikte leefgebieden of als 'nieuw bloed' bij bestaande populaties. Tegelijk moet er werk worden gemaakt van de kwaliteit van het leefgebied: meer poelen, bestaande poelen uitdiepen en/of toegankelijk (geen steile wanden) en schaduwvrij (dus niet te veel hoge plantengroei eromheen) maken en in de omgeving schuilplaatsen voor de mannetjes creëren. Die dragen de snoeren met eitjes immers rondom hun poten tot dat de larven uitkomen. Pas dan gaan ze er mee terug naar het water.

Rik Palmans

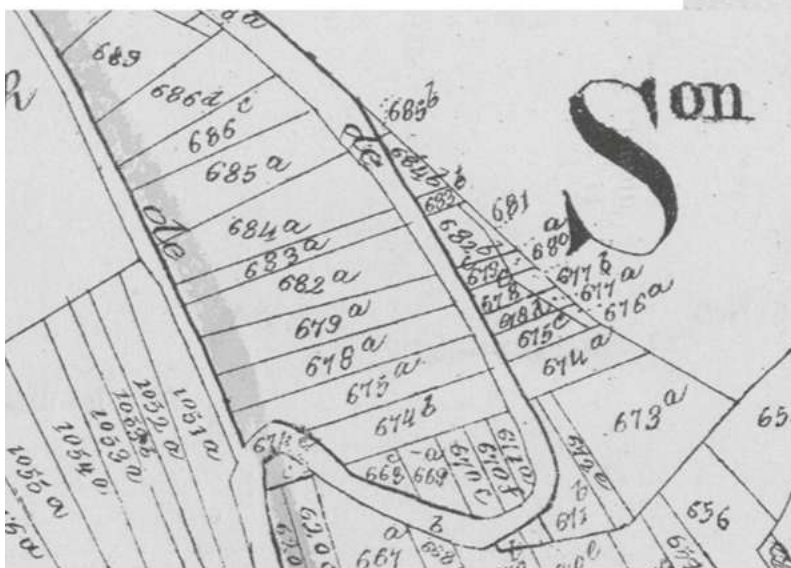
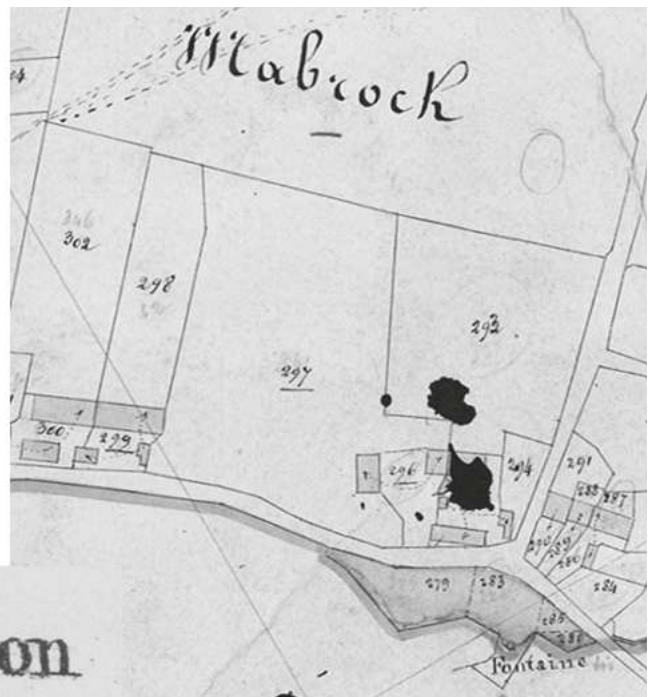

Minipercelen voor poelen en groeves

Een tijd geleden kregen we bij Heem en Natuur een mailtje van iemand die in Mabroek (Remersdaal) is komen wonen, over een (verdwenen) vijver die bij zijn woning zou horen. Niet dat we een pasklaar antwoord hadden, maar het was wel de aanleiding om op oude kaarten op zoek te gaan naar die vijver.

Het enige spoor dat we vonden was de poel die vroeger gemeenschappelijk was voor het hele gehucht. Echt gemeenschappelijk is wellicht te sterk uitgedrukt: op oude kadasterplannen, van halverwege de negentiende eeuw, is te zien dat de poel (onderaan rechts, bij de *Fontaine*) is onderverdeeld in meerdere perceeltjes.

Zo'n verdeling was ook de regel voor mergelgroeves, waar de boeren mergel uit haalden voor het 'mergelen' van hun akkers. Bijgaande kopie van ook zo'n oude kadasterplan geeft de situatie weer van de groeve in de bocht aan de weg tussen

Krindaal en De Plank, verdeeld in meer dan tien perceeltjes.

Op dat kaartje valt overigens op dat die opdeling doorloopt in het aangrenzende weiland. Heeft dat te maken met wat Jan Hartmann (zie Voerens Blaedsje 60, 2018, pag. 489) daarover vertelde, dat het zijn oorsprong vindt in het erfrecht van vroeger in onze streken? Volgens hem was zo'n kleine oppervlakte ook interessant om makkelijker als onderpand voor de lening van een relatief klein bedrag te kunnen dienen.

Rik Palmans

Werkwinkel: de schoolcarrière van Victor Renkens

De laatste werkwinkel van de afgelopen winter werd grotendeels gevuld door het verhaal van Victor Renkens. Hij werd 78 jaar geleden geboren in Remersdaal. Daar zat hij ook tot het vijfde leerjaar in de lagere school, een dorpschooltje zoals toentertijd de meeste waren: met kinderen van verschillende leeftijden bij elkaar. Een kleuterschool was er niet, maar vanaf Pasen voordat je naar het eerste leerjaar ging mocht je wel al in de klas bij de andere kinderen zitten. De hele school telde ergens tussen de twintig en dertig leerlingen – het zevende en achtste leerjaar meegerekend, want doorstromen naar het middelbaar onderwijs zat er zeker niet voor iedereen in.

Mevrouw Pelsser, vanaf september opgevolgd door Idalie Smits-Moors, ontfermde zich over de jongste kinderen, meester Léopold Cravatte over de oudere. Cravatte was dé autoriteit in het dorp en toen hij in 1951 in de school een vorm van 'transitie-onderwijs' organiseerde, stootte dat niet bepaald op veel weerstand bij de inwoners. In dat systeem begonnen de kinderen op school in het Nederlands maar geleidelijk aan werd Frans de belangrijkste taal die ze hoorden. Soms leidde dat wel eens tot verwarring: als de meester het had over *la commune*, dacht de kleine Victor vooral aan de communisten waarvoor de grote mensen je in die tijd bang maakten. Tot 1956, na de schoolstrijd, kwam er soms een Franstalige, Nederlandsonkundige inspecteur langs; nadien kwamen de Voerense scholen onder de supervisie van een Limburgse schoolinspectie.

Hoewel het systeem-Cravatte duidelijk bedoeld was om een efficiënte doorstroming naar het Franstalige middelbaar onderwijs mogelijk te maken, kwam Victor toch in de lagere school en het college, de normaalschool, van Maasmechelen terecht. Dat had te maken met priester-leraars uit het Saint-Hadelincollege in Visé. Limburg hoorde toentertijd nog onder het bisdom Luik en daardoor waren er ook vaak Limburgse priesters in katholieke instellingen in het Franstalige deel

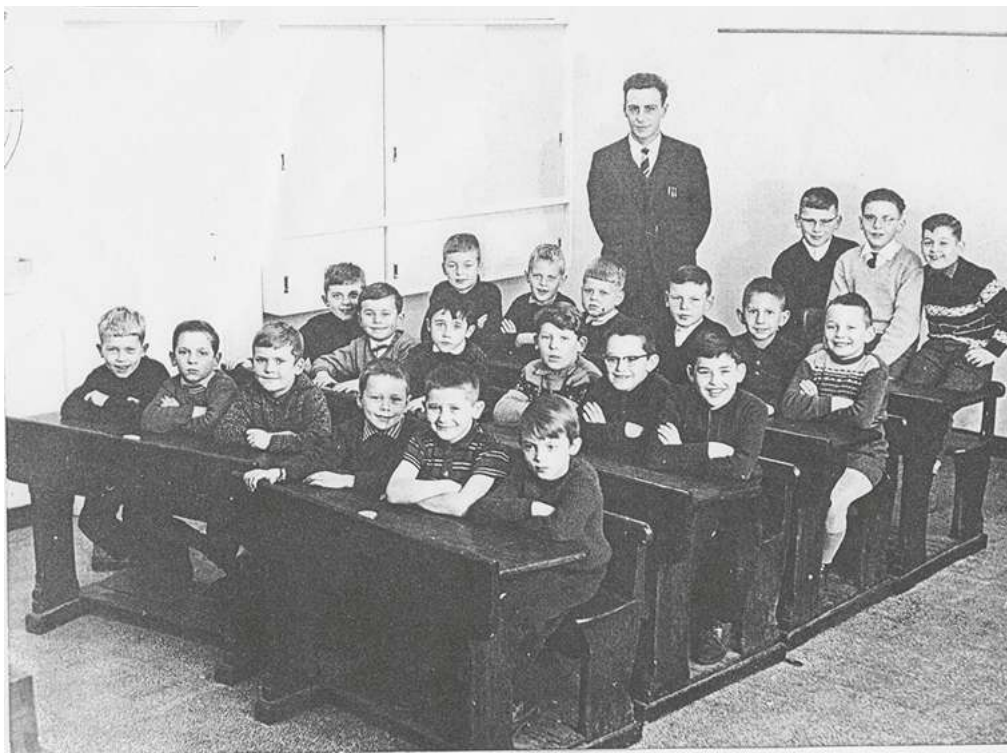
daarvan werkzaam. 's Zondags deden ze ook wel de mis in de Voerense parochies en zo ontstonden er contacten met families in onze dorpen. Toen enkelen van hen werden overgeplaatst naar Maasmechelen, regelden zij het dat Victor – en nog andere jongens uit de Voerstreek – daar verder school liepen.

Van hieruit naar Maamechelen was een reis waar je in de jaren '50 een halve dag voor nodig had: met de trein van Remersdaal naar Visé en vervolgens Maastricht; dan met de bus naar Lanaken en tenslotte met de tram naar Maasmechelen. Dus ook tweemaal langs de douane, in Visé en in Smeermaas. Pas na twee maanden in het internaat kwam hij weer naar huis. Later waren er genoeg Voerense leerlingen om het busje van Jengske Deckers te charteren. Een anekdote die Victor zich nog herinnert: enkele jongens van Moelingen zagen het niet zitten om al op carnavaldinsdag weer naar het internaat te gaan. Aan de grens deden ze Jengske bellen naar de school: 'Zeg dat je een platte band hebt en ons pas morgen kunt brengen.' 'Jamaar, ik heb helemaal geen platte band.' 'Jengske, bellen, of je hebt dadelijk wél een platte band!'

Eén jaar moest Victor zijn middelbare school onderbreken. Zijn moeder was zwaar ziek en zijn hulp op de boerderij was onmisbaar. In 1962 was hij klaar met de 'normaalschool' – die toen ook een opleiding tot onderwijzer inhield – en kon hij beginnen in de gemeentelijke jongensschool van Moelingen. Na de 'overheveling' van de Voerdorpen naar Limburg belandde dat schooltje in het woelige vaarwater van de taalpolitiek. Retour à Liège won de verkiezingen en het nieuwe gemeentebestuur besloot voortaan alleen nog kinderen uit Moelingen zelf toe te laten in de gemeenteschool. Vermits de norm om die te handhaven 30 leerlingen was, bracht dat het voortbestaan ervan in gevaar. De creatieve oplossing die men bedacht was: enkele leerlingen uit de (vrije) meisjesschool

laten overkomen in jaren dat er een officiële telling was. Het gemeentebestuur stuurde die documenten niet altijd tijdig door, waardoor er bij het begin van het schooljaar een benarde situatie ontstond. Victor werd dan tijdelijk in de gemeenteschool van Sint-Martens-Voeren tewerkgesteld, in afwachting dat de regeling voor Moelingen bekrachtigd werd.

In 1976 kwam er een einde aan de Moelingse gemeenteschool, toen die werd overgenomen door het provinciaal onderwijs (dat voordien ook al de lagere school van 's-Gravenvoeren had overgenomen). Officieel was het een fusie – want dan

kreeg je gunstiger normen – maar daar ging het Luiksgezinde gemeentebestuur niet mee akkoord. Dus verhuisden eerst alle leerlingen naar de meisjesschool van de Ursulinen, en die wilden wel meegaan in de fusie.

Roger Boffé werd schoolhoofd van de provinciale basisschool, een functie die hij ook al in Moelingen had bekleed. In 1984, na het schielijk overlijden van Boffé, volgde Victor Renkens hem op. Onder zijn bestuur kende de school een constante groei, van 90 naar 240 leerlingen, wat een nieuwbouw en

daarna een constante uitbreiding van het gebouwencomplex nodig maakte. In Moelingen bleef er wel een wijksschooltje voor de kleuters. Een plaats voor de nieuwbouw daarvan vinden was geen sinecure; uiteindelijk wilde Gilla Theunissen zijn huiswei, naast de kerk, opofferen om kleuteronderwijs in het eigen dorp te kunnen behouden. Victor is er nog altijd trots op dat hij, toen hij in 2003 met pensioen ging, een bloeiende school kon achterlaten.

Rik Palmans

In de marge gaf Renske van der Sluys op deze Werkwinkelbijeenkomst enige uitleg over de start van een **Steiner-schooltje** in Sint-Martens-Voeren. Het initiatief gaat uit van enkele ouders die tot nu toe hun kinderen thuisonderwijs gaven. Onder de naam **Michaelschool** willen ze dat nu verder uitbouwen. Officieel horen ze bij een andere school die ook de Steiner-pedagogiek volgt, in Ronse. Een deel van het onderwijs zal in de vrije natuur gebeuren en daarom hebben ze in Kwinten een **yurt** gebouwd. Meer info: <https://www.michaelschool.be>.

Jaarlijkse ledenvergadering Heem en Natuur Voeren

Maandag 29 april 2019 om 19:30u in het VCC 'Het Veltmanshuis' (Paviljoen), Sint-Martens-Voeren.

Inleiding van Th. J. van Rensch over zijn boek – *Licht op het zonneleen Gronsveld / Ontwikkeling en instellingen van het rijksonmiddellijke Graafschap Grondveld / Elfde eeuw tot circa 1795*. Maastricht, 2017.

Jacq van Rensch nam ons mee op een tijdreis waarin de familie Van Bronckhorst Batenburg de hoofdrol speelde en waarbij in de loop der jaren deze familie haar positie wist te versterken in het Heilige Roomse Rijk en later als piepklein bezit aan tafel schoof met 'de groten'. Daar speelden slim geregelde huwelijken, verbindingen tussen families en aanhoudend op je tellen passen een grote rol bij. De onafhankelijkheid van Gronsveld werd daarbij voortdurend in het oog gehouden. Binnen hun eigen kleine Rijk, hadden de machtshebbers een grote autonomie weten te verwerven en hadden ze op bijna alle aspecten van het maatschappelijk en economisch leven het alleenrecht. En als het zo uitkwam, bijvoorbeeld wanneer er geld nodig was, dan werden delen verkocht zoals met Slenaken gebeurde, dat in 1728 verkocht werd aan de Graaf Ferdinand von Plettenberg en onderdeel werd van Wittem.

De studie van Van Rensch is zo omvangrijk en diepgravend dat zijn stof natuurlijk op die avond niet allemaal aan de orde kon komen. Voor het uitdiepen van de mechanismen van de macht en orde was begrijpelijkerwijs geen gelegenheid. Wij hopen dat de belangstelling voor zijn boek verder gewekt is, maar in elk geval kunnen we terugzien op een geslaagde avond. Met dank aan Jacq. Van Rensch.

Ferdinand Mertens

Kelmis en de Vieille Montagne

Op zaterdag 27 april 2019 bezochten we met een groepje van twaalf geïnteresseerden het onlangs geopende museum van de *Vieille Montagne* in Kelmis. Het is gehuisvest in het vroegere directiegebouw (uit 1910) van het zinkbedrijf dat hier in de negentiende eeuw uit de mijn van de Altenberg galmei, zinkerts, won. In het begin van die eeuw had de Luikse scheikundige Dony een procédé ontwikkeld om daaruit zuiver zink te maken. Dat metaal werd daardoor het plastic van zijn tijd, voordat het echte plastic het materiaal werd voor allerlei dagelijkse gebruiksvoorwerpen.

Ook voor dakbedekkingen werd het veel gebruikt; een gedeelte van het zink dat nu nog altijd op de daken van Parijs ligt, komt uit Kelmis.

Het museum besteedt uiteraard ook veel aandacht aan de wel heel speciale situatie van Neutraal Moresnet, zoals (een gedeelte van) het huidige Kelmis toen heette: een driehoekig stukje van amper 344 hectare, dat op de conferentie van Wenen in 1815, bij de verdeling van dit gebied tussen Pruisen en de Nederlanden, 'onverdeeld' bleef. Die situatie bleef bestaan tot 1920, toen het bij België werd ingelijfd.

De laatste jaren mag het verhaal van Neutraal Moresnet zich in een grote belangstelling verheugen. En terecht, in het klein wordt ons een mooi stukje geschiedenis opgedist en in het nieuwe museum is die geschiedenis didactisch fraai vorm gegeven.

Na de beëindiging van de zinkwinning in 1955 bleef een tamelijk desolaat Kelmis achter. Maar de gemeente heeft in de laatste jaren niet alleen het museum geïnitieerd, er is ook een fraai natuurgebied ontstaan langs de Geul en het waterbassin – de *Casinoweier* – dat er ooit voor de mijn gemaakt is.

Na het bezoek aan het museum trokken we nog even de natuur in. Op de oude afvalberg van de *Vieille Montagne* groeit een heel speciale zinkflora: soorten die aangepast zijn aan de giftige zware metalen in de bodem, zoals zinkviooltje en zinkboerenkers. Vlakbij, in het bos langs de Geul, vonden we andere zeldzame soorten als wilde judaspenning en bleke schubwortel.

Rik Palmans, Ferdinand Mertens

De Academie van 's-Gravenvoeren

Op een 'dorpsnoor' (*) in 's-Gravenvoeren had Manu Theunissen-Lognoul deze foto uit 1922 bij zich. Hij komt uit de nalatenschap van haar oom, Frans Meertens. Ze had graag geweten wie er allemaal op staat en wat die Academie precies was. Over dat laatste vonden we in Heem (1959/3) deze tekst, waarvan de auteur waarschijnlijk Frans Meertens is:

"Na de oorlog kregen we een kaplaan [*Gerstmans*] die tot nu toe voortleeft in de harten der Voerenaars. Vrolijk en opgeruimd, trommelde hij de kinderen van Voeren samen en deed al de omliggende dorpen opschrikken door de uitbundige boemlala-liederen. Als beloning

konden we dan een teugje 'fris water' drinken bij de pastoor van het dorp.

Nu en dan werd er gepraat over het vormen van een studentenbond voor de 'geleersten' onder die kwajongens. Bij pastoor Reinartz, die lustige en heilige pastoor van Voeren, woonde een bengel van ongeveer dertien. Hij overtuigde een tiental jongens een studiekering te vormen, die we met de 'heilige naam Akademie' moesten betitelen. Onze leuze was 'God alleen'. Meneer Kaplaan was van Sint-Truiden, waar men deze woorden kan terugvinden, gebeiteld in de stenen van het Bergmanshuis.

's Zondags na het lof: eerste vergadering van het tiental. Kiezing van het bestuur. Beurskwotering van de finacie. Een honderdtal kaarten moesten wij verkopen bij de mensen, aan 5 fr., 3 en minder. Alles werd verkocht en de kas steeg tot 100 fr!!! Ieder lid verplichtte zich 5 cmn per vergadering te storten in het fonkelnieuwe kinderspaarpotje.

We kwamen bijeen iedere zondag na het lof. 't Ging er zeer

gemoedelijk toe. Mr. Kaplaan wist ons te boeien door zijn geleerde verhandelingen en toekomstplannen. Intussen leidde E.H. Kaplaan met veel bijval een jongenspatronaat in het Sint-Jozefhuis. Een massa spelbenodigdheden werden aangekocht en het Sint-Jozefhuis bloeide iedere zondag van vreugde. En zo vergroeide stilaan onze Akademie met het patronaat."

Wie er op de foto te zien is rondom kapelaan Gerstmans, hebben we maar heel gedeeltelijk kunnen achterhalen: midden rechts Frans Meertens, achter hem Chrétien Ernon, beneden links Albert Willems. Als je nog andere personen herkent, mag je ons dat dus altijd laten weten.

Rik Palmans

(*) Een maandelijks middagmaaltijd, telkens op woensdag, voor een democratische prijs opgediend door Talentino uit Margraten. Het initiatief werd vijf jaar geleden opgestart door Thuis Zorg Saam en draait intussen in vier Voerdorpen.

Onwillige cantharellen

Gedurende weken stonden ze er al, de vele goudgele cantharelletjes onder de oude eiken in het bos. Maar groeien, vergeet het maar. De grootste in de troep werden ternauwernood één cm hoog. Wat was er toch aan de hand? Waarom bleven ze zo klein? Slechts één antwoord mogelijk: te weinig neerslag van betekenis gedurende al deze dagen. En zonder water kan onze cantharel niet groeien. Ze houden van stevige, zomerse onweersbuien die op een warme bodem vallen.

Bij de juiste weersomstandigheden, met voldoende vocht en warmte, vind je de cantharel in onze bossen van mei tot oktober. En dit zowel in loof- als naaldbos, maar toch wel met een duidelijke voorkeur voor het loofbos.

Na de bladval van de boom, waarmee de cantharel in symbiose leeft, worden er geen nieuwe vruchtlichaampjes meer gevormd. Dit verschijnsel heeft een eenvoudige verklaring. De boom houdt vanaf de bladval zijn suikers vast in het hout van stam en takken, daar er geen nieuwe energieopbouw meer gebeurt door fotosynthese in het gebladerte. De afvoer van suikers naar de wortels wordt stopgezet, zodat er geen voeding meer beschikbaar is voor onze mycorrhizavormende paddenstoel. Het mycelium gaat dan over in een soort rusttoestand.

Komt er echter na de bladval toch nog een periode met voldoende neerslag en warmte, kan het mycelium opnieuw productief worden, zelfs tot eind november als de vrieskou uitblijft.

Onder ideale omstandigheden kan de cantharelgroei plaatselijk massaal zijn. De zomer van 2008 was hiervoor een mooi voorbeeld. Van begin juni tot eind oktober vond je op dezelfde standplaats steeds weer een nieuwe "oogst", een weelde voor het oog en niet in het minst voor de maag. Tot vijftien maal toe kon men plukken langs hetzelfde boswegeltje en dat

in één en hetzelfde seizoen. Toegegeven, dit gebeurt maar heel uitzonderlijk, want deze extra natte zomers zijn in onze contreien eerder uitzondering dan regel.

In Noord-West Amerika, waar deze natte zomers frequenter voorkomen, weten de Indianen wel raad met de bijhorende massale cantharelgroei. De geplukte oogst bakken zij op verhitte stenen. Deze cantharel-steengril is ter plaatse een culinaire happening en vervult de hele omgeving met onweerstaanbare hemelse aroma's. Een Vlaamse kermis op zijn Amerikaans.

Op zulke piekmomenten een handvol paddenstoelen plukken voor eigen gebruik kan ook helemaal geen kwaad voor de soort, dit in tegenstelling tot een systematische leegpluk van bepaalde gebieden, wat vanzelfsprekend nefast kan zijn voor de instandhouding van bepaalde soorten.

De zwammen krijgen dan onvoldoende mogelijkheden om hun sporen te verspreiden, en erger nog, het mycelium wordt

vertrappeld onder de zware laarzen van de niets ontziende plukkers. Zelf je portie plukken, maar met mate dan, heeft na-tuurlijk ook zijn pluspunt. Malafiede *commerçanten* durven onze cantharel wel eens een flinke gewichtstoename bezor-gen door hem, voor de verkoop, een flinke hoeveelheid water te laten opsorpen. Water is wel gezond, maar het water in de cantharel betaal je wel mee aan de prijs van je

geliefde paddenstoel, en daarvoor is de prijs toch wel wat hoog.

Deze hoge prijzen zijn het gevolg van het feit dat deze lekkere soort nog altijd niet gekweekt kan worden voor consumptie. Een gat in de markt. Wie springt er op de kar?

Jos Tuerlinckx

Strijd in Slenaken

Ferdinand Mertens, secretaris van Heem en Natuur Voeren, dook in de geschiedenis van zijn voorouders. Hij stuitte daarbij op het merkwaardige verhaal van zijn overgrootvader, Alphonse van Melsen, die burgemeester werd in Slenaken. In Slenaken! Lieve deugd, wat was daar nou te beleven in 1881? Zo goed als niks. Er was niks, ze hadden niks en er kwam niks. Het was nog vóórdat de toeristen kwamen. En hoe kwam hij in Slenaken terecht als gegoede Maastrichtenaar? Wat kon hij er realiseren en wat bleef een droom? Vanuit diverse bronnen, waaronder een familieboekje van zijn tante, verzamelde Ferdinand een boekje bijeen, dat ons een onthullende en leerzame blik gunt in het Slenaken van 140 jaar geleden. Op zakelijke toon met de onderkoelde humor zoals we van Ferdinand gewend zijn sleept hij je mee door het wel en wee van zijn voorouders, en vlieg je in een spannende mum door het boekje heen, dat je bij hemzelf kunt kopen. (J.B.)

Zomerwandelingen

Zoals elk jaar organiseren we ook deze zomer enkele avondwandelingen waarbij de natuur en de geschiedenis van onze streek aan bod komen. Elke wandeling start **om 19:00 uur** en duurt twee tot twee en een half uur. Deelname eraan is helemaal gratis.

Een eerste wandeling is op **woensdag 10 juli**. We komen samen aan de ingang van het park van **Altenbroek in 's-Graven-voeren**. Nu het bos tegenover het park eigendom is van Natuurpunt, kunnen we eens gaan kijken wat er nog overblijft van het Waterloo-huisje. Vandaar gaat het via de Stashaag naar Snauwenberg. Achter het Galgekruske en Voerenberg dalen we weer af naar de Vitschen en keren langs de Noor – of het Langwater, zoals de oude Voerense naam van deze beek luidt – naar ons vertrekpunt. Gids is Rik Palmans.

Op **donderdag 1 augustus** vertrekken we met Joep Buysen aan brasserie 't Boerenhof, De Plank 48, 3790 Sint-Martens-Voeren. (De parkeerplaats is alleen voor klanten.) De wandeling voert langs een wijngaard, een watertoren, oude boerenhuizen, verrassende landschappen en verborgen hoekjes, van **De Plank** naar **Nurop**, een gehucht van Teuven.

Tenslotte leidt Willy Machiels een wandeling door **de vallei van de Berwijn tussen Moeligen en Berneau**, op **vrijdag 23 augustus**. Ook hier veel mooie natuur, schitterende panorama's en veel geschiedenis. We spreken af aan de brug over de Berwijn in Moeligen.

Noteer ook al volgende datum voor het najaar: op **zaterdag 5 oktober** organiseren wij een excursie naar het dorpje **Wahlwiller**, deel van de gemeente Gulpen/Wittem in Nederlands Limburg. We bezoeken daar de romaanse middeleeuwse kerk van de H. Cunibertus, die na de Tweede

Wereldoorlog door de schilder Aad de Haas van een nieuwe schildering is voorzien. Vooral de door De Haas geschilderde kruisweg gaf in de RK kerk van die tijd veel aanstoot en werd op gezag van Rome in 1946 uit de kerk verwijderd. In de jaren '90 van de vorige eeuw is de kruisweg weer teruggeplaatst en nu is het schilderwerk van de Aad de Haas in volle pracht te bewonderen.

Na een bezoek aan de kerk, waar wij een toelichting krijgen van Marcel Ploemen, maken we nog een wandeling onder leiding van een gids in Wahlwiller en in het bijzonder het gebied rond de Zinzelseek, met aandacht voor de flora.

We vertrekken om 13:20 uur vanaf de Bauwerd (het pleintje voor de kerk) in Sint-Pieters-Voeren voor degenen die willen car-poolen. Voor wie rechtstreeks naar Wahlwiller wil rijden: om 14:00 uur worden we daar bij de kerk verwacht. Even aanmelden (ferdinand@mertensmail.nl) wordt op prijs gesteld.

Peter Bootsma werkt aan een **biografie van Pierre Lardinois (1924-1987)**, de Nederlandse oud-landbouwminister en onder meer ook oud-Eurocommissaris. Afkomstig van Noorbeek en getrouwd met Maria Peeters uit Sint-Martens-Voeren.

Bij zijn zoektocht naar informatie over Maria en haar ouders (Pierre Peeters, in het begin van de twintigste eeuw nog burgemeester van Sint-Martens-Voeren, en Jeanne Smeets uit 's-Gravenvoeren) kwam hij ook op onze website terecht. Hij stuurde ons een mail waarin hij zijn lof voor onze publicaties niet onder stoelen of banken stak en vroeg meteen ook naar bijkomende informatie over de vermelde personen. We denken dat we hem al met een en ander hebben kunnen helpen, maar wie denkt over nog andere interessante bronnen te beschikken mag ons dat altijd laten weten: rik@heemenatuurvoeren.be.